

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 158/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **Pol'nohospodárska Pôda s. r. o.**, Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Konečný, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 24/2022 z 29. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 24/2022 z 29. septembra 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 21 146,45 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) žalobu sťažovateľky, ktorou sa proti žalovanému domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou pozemku bližšie špecifikovaného v žalobe (ďalej len „sporný pozemok“) ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení Okresného úradu Nitra č. OÚ-NR-OVBP2/2016/032185-53 z 18. augusta 2016 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 24929/2016/B624-SV/64203/To z 10. októbra 2016, zamietol.

3. Medzi sťažovateľkou ako kupujúcou a žalovaným ako predávajúcim bola uzavretá kúpna zmluva č. [REDAKOVANÉ] týkajúca sa sporného pozemku. Na podklade kúpnej zmluvy č. [REDAKOVANÉ] uzavretej medzi obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“), ako kupujúcou a žalovaným ako predávajúcim bola ako vlastníčka sporného pozemku v podiele 1/2 zapísaná do katastra nehnuteľností [REDAKOVANÉ], ktorá sporný pozemok následne predala obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“). Sporný pozemok vo vlastníctve [REDAKOVANÉ] bol rozhodnutím príslušných orgánov verejnej správy (bod 2 tohto uznesenia) vyvlastnený v prospech [REDAKOVANÉ] (vyvlastniteľ) na účel podľa § 4a zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom náhrada za vyvlastnenie bola uložená do úschovy na okresnom súde.

4. V podstatnom okresný súd v meritórnom rozhodnutí zdôraznil, že sťažovateľka nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Uviedol, že medzi stranami sporu bola uzavretá kúpna zmluva, pričom rozhodnutie o jej vklade bolo zrušené po vyhovení protestu prokurátora. Rozhodnutie bolo preskúmané v odvolacom konaní a aktuálne je predmetom konania na kasačnom súde. Zároveň však okresný súd skonštatoval, že na úspech žalobcu nemôže mať vplyv výsledok prebiehajúcich konaní. Poukázal na zloženie finančných prostriedkov do úschovy súdu.

5. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny, pričom sa zaoberal predovšetkým skúmaním, či podaná žaloba bola vhodným a správne zvoleným procesným nástrojom ochrany práva sťažovateľky a či táto má naliehavý právny záujem na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa krajského súdu naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva nemohol byť v prejednávanej veci daný, keďže by vyhovením žaloby nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva, a sťažovateľka sa napokon tohto určenia ani nedomáhala, pretože žiadala po zmene petitu určiť vlastnícke právo výlučne ku dňu vyvlastnenia spornej nehnuteľnosti, t. j. do minulosti, pričom z obsahu žaloby a vyjadrení vyplýva, že žalobu podala z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení preto sťažovateľke ako žalobkyni nesvedčí, keďže petit žaloby, ako aj skutkové tvrdenia a právne posúdenie sa neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti sťažovateľkou uplatňovaného práva. Okrem toho krajský súd konštatoval, že v čase vyvlastnenia nebolo vedené vlastníctvo sťažovateľky v katastri nehnuteľností na základe právoplatného rozhodnutia správneho orgánu, a preto sťažovateľka nemohla byť považovaná ku dňu vyvlastnenia za vlastníčku sporného pozemku.

6. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP argumentujúc, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil právny záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane sťažovateľky, čo ho v konečnom dôsledku viedlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby. Okolnosti, ktoré krajský súd viedli k predmetnému právnemu názoru, podľa najvyššieho súdu sú dostatočné a preskúmateľné. Na podklade uvedeného dospel k záveru, že sťažovateľka neopodstatnene namieta, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. K argumentácii sťažovateľky o prípustnosti ňou podaného dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uvádza, že právnou otázkou, ktorá je podľa sťažovateľky pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúcou, je v danom prípade otázka, či *„naliehavý právny záujem nenahrádza (chýbajúcu) pasívnu vecnú legitímáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“*.

9. Dovolací súd uviedol, že na základe ním vykonaného prieskumu v databáze rozhodnutí najvyššieho súdu (*„iura novit curia“* I. ÚS 51/2020, III. ÚS 289/2017) zistil, že *„dovolateľom nastolená otázka ohľadne vzájomného vzťahu naliehavého právneho záujmu a vecnej legitímácie dovolacím súdom už riešená bola v mnohých rozhodnutiach. Súdna prax sa ustálila jednoznačne v názore, že naliehavý právny záujem a vecná legitímácia sú úzko prepojené, ale zároveň sa jedná o dve rôzne podmienky úspešnosti určovacích žalôb.“* Podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľka bez zjavnej logickej spojitosti s konštatovaním súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu na ňou požadovanom určení, teda s tým, čo bolo rozhodujúce pre právne posúdenie sporu, sa v dovolaní venovala otázke posudzovania toho, že ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému, či tento nahrádza chýbajúcu pasívnu vecnú legitímáciu. Takto nastolená právna otázka podľa dovolacieho súdu nezakladá žiadnu opodstatnenosť racionálnej právnej argumentácie v dovolacom konaní a nie je spôsobilá byť podkladom na vyslovenie prípustnosti dovolania sťažovateľky podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a príp. nesprávnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolací súd konštatoval, že odvolací súd rozhodol v súlade so zaužívanou praxou najvyšších súdnych autorít a napadnutým rozhodnutím nedošlo ani k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP].

10. Dovolací súd preto dovolanie sťažovateľky ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

11. Sťažovateľka namieta, že nedostatok naliehavého právneho záujmu je vo všeobecnosti pre súd *„pohodlným dôvodom“* zamietnutia žaloby bez toho, aby sa musel zaoberať meritom veci.

Namiesto toho, aby sa vo veci konajúce súdy zaoberali argumentáciou sťažovateľky, obsérne sa venujú len dôvodom, ktoré podporujú záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu.

12. Sťažovateľka namieta, že svoj žalobný návrh formulovala *lege artis*, pričom následne došlo k zmene skutkových okolností, a to k vyvlastneniu a následne vloženiu finančných prostriedkov do úschovy súdu s účinkami splnenia dlhu, a preto bolo vylúčené, aby sťažovateľka mohla byť úspešná, ak by podala žalobu na plnenie. Za daného stavu však sťažovateľka nemala k dispozícii žiaden iný procesný prostriedok, a preto sú rozhodnutia súdov v rozpore so zásadou zákazu *denegatio iustitiae*.

13. Podľa sťažovateľky je však stále aktuálna otázka vyplatenia náhrady za vyvlastnenie, ktorá dosiaľ nebola vyplatená pre pochybnosti o tom, kto je veriteľom. Sťažovateľkino právo je stále ohrozené a neisté v dôsledku pochybného nadobudnutia sporného pozemku spoločnosťou [REDACTED] a [REDACTED], pretože ani v jednom prípade uzatvorenia kúpnej zmluvy nešlo o platný právny úkon z dôvodu nenaplnenia podmienok platnosti v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, ako aj z dôvodu, že nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka. Dokonca podľa sťažovateľky mohlo ísť o simulované právne úkony, čomu nasvedčuje skutočnosť, že spoločnosť [REDACTED] nadobudla dotknutý pozemok na základe kúpnej zmluvy, následne ho previedla na spoločnosť [REDACTED] a napokon podala návrh na vyvlastnenie v jej prospech, ktorému bolo vyhovené. Týmto postupom skomplikovala sťažovateľke možnosť domôcť sa svojich práv.

14. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd nerozhodol o návrhu na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, a preto je ústavná sťažnosť oprávnená.

15. Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vo vzťahu k jeho záverom o nedôvodnosti podaného dovolania považuje sťažovateľka za nepreskúmateľné a arbitrárne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia práv na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie rozhodnutím vydaným dovolacím súdom vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu považuje sťažovateľka za arbitrárny a nepreskúmateľný v súvislosti s namietanou vadou zmätočnosti a nesprávnym právnym posúdením veci (prvá námietka). Zdôrazňuje nerozhodnutie dovolacieho súdu o návrhu na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (druhá námietka).

17. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

18. Ústavný súd v úvode tejto časti rozhodnutia zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže v konkrétnej veci uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (aj keď toto posúdenie najvyšším súdom je z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti preskúmateľné ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016, II. ÚS 255/2018, IV. ÚS 362/2021).

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Ústavný súd totiž nie je súčasťou systému všeobecných súdov ani nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

20. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

21. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. IV. ÚS 136/05, I. ÚS 88/07).

22. Už uvedené právne závery vyplývajúce z ustálenej judikatúry ústavného súdu bol povinný pri výkone svojej rozhodovacej činnosti dodržať aj najvyšší súd, pričom úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či tak skutočne urobil, a to berúc do úvahy námietky sťažovateľky prezentované v ústavnej sťažnosti.

23. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sa podľa názoru ústavného súdu zaoberá vecným posúdením namietanej vady zmätočnosti a posúdením dostatočnosti dôvodov obsiahnutých v rozhodnutí odvolacieho súdu. Ústavný súd sa úplne nestotožňuje s právnymi názormi okresného súdu a krajského súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na podanej žalobe v znení po pripustení zmeny petitu, avšak plne sa stotožňuje so záverom o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej. Uvedené ale nemá vplyv na právo sťažovateľa na spravodlivý proces, a teda záver najvyššieho súdu o nenaplnení vady konania podľa § 420 písm. f) CSP je udržateľný. Z uvedeného dôvodu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd poskytol sťažovateľke v súvislosti s namietaným porušením práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie ochranu v medziach zákona, ktorý základné právo na súdnu ochranu vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy), pričom tieto medze rešpektoval, a preto mu z ústavnoprávneho hľadiska nemožno pri posúdení vady zmätočnosti nič vytknúť. Ústavný súd, vychádzajúc z relevantnej časti obsahu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, preto nezistil, že by účinky výkonu jeho dovolacej právomoci pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP boli nezlučiteľné so základným právom strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie.

24. Za dostatočne a presvedčivo odôvodnený považuje ústavný súd rovnako záver najvyššieho súdu v kontexte namietaného dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. *Conditio sine qua non* prípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 CSP je existencia právnej otázky, od ktorej vyriešenia bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu závislé. Posúdeniu sťažovateľom formulovanej zásadnej právnej otázky, ktorú mal krajský súd zodpovedať nesprávne („či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“), najvyšším súdom ako iracionálnej nemožno nič vytknúť. Najvyšší súd vyčerpávajúco odôvodnil aj ustálenosť svojej judikatúry k otázke naliehavého právneho záujmu.

25. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že najvyšší súd nerozhodol o jej návrhu na odloženie právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu, ústavný súd poukazuje na bod 7 odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu, v ktorom uvádza, že nezistil splnenie podmienok na vyhovenie návrhu v zmysle § 444 ods. 2 CSP, preto v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Ústavný súd dáva do pozornosti sťažovateľky aj rozhodnutie najvyššieho súdu vydané vo veci sp. zn. 4 SŽ 165/95 (uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe*, 1997, č. 24), v ktorom konštatoval, že „ak nie je na odklad dôvod, nevydáva osobitné rozhodnutie o zamietnutí návrhu na povolenie odkladu vykonateľnosti“. Túto skutočnosť poznačí v súdnom spise. Uvedený procesný postup možno z ústavnoprávneho hľadiska preto považovať za udržateľný (m. m. IV. ÚS 158/2022).

26. Ústavný súd na základe už zmieňovaných čiastkových záverov k jednotlivým námietkam sťažovateľky dospel k záveru, že ňou uplatnené námietky sú nedôvodné a nesignalizujú takú priamu príčinnú súvislosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol vysloviť ich porušenie. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu